

AGNIESZKA KANCZAK, KARINA SZOŁTYSIK
Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu
Wydział Zamiejscowy w Chorzowie
Biblioteka

Czy w bibliotece XXI wieku jest miejsce dla bibliotekarza?

Wzrastająca rola narzędzi elektronicznych występujących w świecie oraz ogromna liczba informacji stawia przed bibliotekami nowe zadania. Oczywistym jest, że tradycyjne biblioteki, ustąpią w najbliższym czasie miejsca bibliotekom hybrydowym, nastawionym na udostępnianie informacji nie tylko zawartej w książkach, ale również w źródłach elektronicznych, a obok tradycyjnych książek pojawiają się książki elektroniczne, zdigitalizowane dokumenty czy bazy danych. Czy w takich bibliotekach będzie miejsce dla bibliotekarzy? Czy, w obliczu postępującego rozwoju źródeł elektronicznych oraz powszechności Internetu, w bibliotece potrzebny jest bibliotekarz? Na szczęście tak!

Autorki referatu zwracają uwagę na rolę bibliotekarza w bibliotece hybrydowej, jako osoby będącej swoistym przewodnikiem po ogromie wiedzy i mnogości źródeł informacji, główny nacisk kładąc na cechy osobowościowe współczesnego bibliotekarza. Współczesne biblioteki są niezbędne w tworzeniu społeczeństwa wiedzy. Najważniejszą funkcję pełni w nich bibliotekarz, będący specjalistą w dziedzinie źródeł elektronicznych, nastawiony na ciągłe zmiany w tej dziedzinie, oraz przykładający wielką wagę do samodoskonalenia się, aby móc służyć jak największą pomocą użytkownikowi.

„Biblioteka to trójca, złożona z książek, czytelników i bibliotekarzy – szczególnie bibliotekarzy służb informacyjnych. Biblioteka istnieje tylko wtedy, gdy te trzy czynniki działają równocześnie i wspólnie. Bibliotekarz pośredniczy między książką a czytelnikiem i stymuluje takie wspólne działanie.”

S. R. Ranganathan

Spółczesność oparte na wiedzy i społeczeństwo informacyjne

Wszechobecna potrzeba zdobywania i pogłębiania wiedzy związana z modelem społeczeństwa opartego na wiedzy i społeczeństwa uczącego się stawia biblioteki XXI wieku przed nowymi wyzwaniami. Nastąpiła epoka informacji i powszechnie nazywa się społeczeństwo informacyjnym. Termin ten do dziś nie ma jednolitej wykładni interpretacyjnej. Pierwsza definicja społeczeństwa informacyjnego (johoka shakai; [dżohoka szakai]) została stworzona już w 1963 roku przez Japończyka Tadao Umesamo i dotyczyła społeczeństwa przetwarzającego informację. Nazwa ta została następnie spopularyzowana

przez futurologa Kenichi Koyamę w rozprawie *Wprowadzenie do teorii informacji* opublikowanej po japońsku w 1968 r. Japończycy dobrze rozumieli, że w istocie chodzi o coś znacznie ważniejszego niż zwykła powszechność techniki komputerowej. Yoneji Masuda opracował w 1972 r. kompleksowy plan przeobrażania wszystkich sfer życia społecznego i gospodarczego w oparciu o koncepcję rozwoju sektora informacji i telekomunikacji. Pisał wtedy: „*cywilizacja, którą zbudujemy zbliżając się do XXI wieku, nie będzie cywilizacją materialną symbolizowaną przez ogromne konstrukcje, ale będzie cywilizacją niewidoczną. Precyzyjniej powinno się ją nazywać „cywilizacją informacyjną”*”¹. Społeczeństwo informacyjne stało się przedmiotem analiz rządowych i celem działań programowych wielu japońskich ministerstw. Z czasem koncepcja ta rozpowszechniła się na całym niemal świecie i doczekała się interesujących interpretacji i stała się przedmiotem wielu strategii narodowych i międzynarodowych. Według współczesnych badaczy społeczeństwo jest definiowane jako: „*społeczeństwo, w którym informacja jest intensywnie wykorzystywana w życiu ekonomicznym, społecznym, kulturalnym i politycznym; to społeczeństwo, które posiada bogate środki komunikacji i przetwarzania informacji, będące podstawą tworzenia większości dochodu narodowego oraz zapewniające źródło utrzymania większości ludzi [Krzysztofek, Szczepański, 2002]*”, „*społeczeństwo informacyjne definiowane jest jako całokształt działalności służącej produkcji użytkowania, ochronie, gromadzeniu i przesyłaniu informacji. Do społeczeństwa informacyjnego należą wszyscy zatrudnieni w produkcji, użytkowaniu i przekazie informacji oraz tworzący infrastrukturę informacyjną.*”³

Przełom XX i XXI wieku przyniósł powstanie i zmianę środków masowego przekazu. Coraz popularniejszy stał się Internet i inne elektroniczne środki przekazu. Zmiana ta spowodowała w przeciągu kilku lat wykreowanie nowego typu społeczeństwa, które porzuciło technologię analogową na rzecz cyfrowej. Tomasz Goban-Klas nazwał współczesne społeczeństwo – społeczeństwem medialnym, uznając taką nazwę za trafną, dla społeczeństwa nasyconego a nawet przesyconego mediami.⁴ Nowe społeczeństwo nazywa się też społeczeństwem digitalnym, sieciowym, społeczeństwem Internetu i społeczeństwem informatycznym.⁵ W tym społeczeństwie informacja jest najbardziej poszukiwanym i cennym towarem. Szybkość zmian zachodzących we współczesnym świecie wymaga od człowieka ciągłego kontaktu z informacją, zdobywania jej i wykorzystywania w praktyce. Jest to niezbędne w rozwoju społecznym, zawodowym. Sam dostęp do informacji nie jest gwarantem rozwoju, gdyż ilość informacji zgromadzonej w świecie jest ogromna. Bardzo ważne staje się sprawne poruszanie wśród „morza” informacji a więc poszukiwanie właściwych źródeł, selekcja i wartościowanie informacji

1 L. Zacher: *Społeczeństwo informacyjne. Aspekty techniczne, społeczne i polityczne*, Warszawa 1992, s. 159-161

2 K. Krzysztofek, M.S. Szczepański: *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych*, Katowice 2002, s. 170

3 *Społeczeństwo Informacyjne* [online] [dostęp 29.06.2006]. Dostępny w Internecie: <http://republika.pl/ios/Strony/2.html>

4 T. Goban-Klas: *Cywilizacja medialna*, Warszawa 2005, s. 42

5 L.H. Haber: *Społeczeństwo informacyjne jako kategoria socjologiczna*. W: Równi i równiejsi, zwyczajcy i przegrani, pod red. E. Jurczyńskiej-McCluskey, M.S. Szczepańskiego, Z. Zagały. Tychy, Bielsko-Biała 2006, s. 381

oraz umiejętność przekształcania jej w wiedzę. Niedostatecznie sprawne posługiwanie się narzędziami zdobywania informacji może stać się przyczyną zjawiska zwanego wykluczeniem społecznym. Manuel Castells, jeden z teoretyków społeczeństwa informacyjnego, sformułował teorię podzielonego miasta, „(...) w którym obok gospodarki globalnej, nasyceń informacją trwają i rozrastają się grupy upośledzone, klasa pariasów nie tylko informacyjnych.”⁶

Rola bibliotek i bibliotekarzy w społeczeństwie wiedzy

Główną metodę w walce z wykluczeniem społecznym odgrywa edukacja i aktywizacja zawodowa. W tym kontekście mówimy o edukacji czytelniczej i medialnej na poziomie szkoły podstawowej, edukacji technologiczno-informacyjnej na dalszych poziomach nauki. Umiejętności te pozwolą człowiekowi sprawnie poruszać się w gąszczu informacji, z którą styka się na każdym etapie życia.

W aspekcie edukacji biblioteki znajdują niewątpliwie szerokie pole do działania. Są do tego predestynowane, ponieważ „(...) jeśli utrwalona myśl ludzka (dorobek) stanowi informację, to upowszechnienie tego dorobku oznacza upowszechnienie informacji. To, że biblioteka współdziała w rozwoju nauki, gospodarki, kultury i oświaty oznacza, że społeczeństwu, które informacji potrzebuje, biblioteka zapewnia do niej dostęp. Biblioteki współtworzyły, więc społeczeństwo informacyjne zanim wyraźnie to zaczęło oznaczać określone koncepcje społeczeństwa.”⁷

Wydawać by się mogło, że w nowych bibliotekach, pełnych elektronicznych źródeł informacji, a także w świecie, zdominowanym przez powszechną dostępność Internetu bibliotekarz nie jest potrzebny, proces pozyskania informacji może, bowiem dokonać się w sposób zautomatyzowany. Nie jest to jednak prawdą. Ilość informacji w świecie, a także tempo przyrostu wiadomości w Internecie, liczącym wg szacunków ponad 19 miliardów stron, sprawiają, że dotarcie do aktualnej informacji, zajęłoby człowiekowi mnóstwo czasu. Okazuje się, że aby skutecznie wyszukać, wyselekcjonować, sprawdzić i udostępnić informację, a także przyjąć i zrozumieć potrzeby użytkownika, potrzebny jest nie program komputerowy czy baza potrafiąca jedynie podać skondensowane dane, ale specjalista w dziedzinie informacji, a takim jest niewątpliwie bibliotekarz. Jego funkcja pozostaje niezmienna od setek lat, zmieniają się tylko narzędzia i zasoby, z jakich czerpie on informacje, potrzebne użytkownikowi do zamienienia ją w wiedzę. **Bibliotekarz, szczególnie w dzisiejszych czasach, jest niezbędny.** Należy zastanowić się, jakie cechy powinien posiadać współczesny bibliotekarz, aby służyć jak najlepiej użytkownikowi w społeczeństwie informacyjnym.

Biblioteki XXI wieku nie mają już wiele wspólnego z tradycyjnym modelem. Dominują w nich już nie książki, lecz elektroniczne źródła informacji: dokumenty elektroniczne, bazy danych, zasoby sieciowe, e-booki i wirtualne biblioteki. Większość proce-

⁶ T. Goban-Klas, P. Sienkiewicz: *Spoleczeństwo informacyjne: szanse, zagrożenia, wyzwania*, Kraków 1999, s. 48

⁷ J. Długosz: *Spoleczeństwo informacyjne a wykluczenia*, Biuletyn EBIB [online] 2003 nr 7 [dostęp 30.06.2006]. Dostępny w Internecie: <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/47/dlugosz.php>

sów bibliotecznych jest skomputeryzowana. Rozwój technologiczny przyczynił się do ułatwienia dostępu do źródeł wiedzy zgromadzonych na całym świecie, zmienił proces komunikacji i tym samym zmienił zadania, przed jakimi stanęły współczesne biblioteki, które powinny prowadzić szeroko pojętą działalność edukacyjną, dającą użytkownikowi należyte kompetencje do korzystania z informacji. Umożliwiają dzięki swoim zasobom kontakt z bogatym i różnorodnym dziedzictwem kulturowym ludzkości, co jest jednym ze sposobów przeciwdziałania unifikacji kultury w dobie globalizacji. Dzięki nowym technologiom możliwa jest też współpraca bibliotek. Zasoby informacji znajdujące się w bibliotekach stanowią bardzo istotny wkład w informacyjny potencjał danego społeczeństwa, a także w światowe zasoby informacyjne. Są one jednym z miejsc realizacji jednego z podstawowych praw człowieka w społeczeństwie informacyjnym, czyli prawa do informacji.⁸

Nowoczesne biblioteki to swoiste supermarkety informacji, a poruszanie się w nich nastrocza pewne trudności. Bardzo powszechne jest zjawisko lęku przed biblioteką – „library anxiety”, obserwowane głównie w bibliotekach wyższych uczelni. Użytkownicy odczuwają niepokój związany ze swoją niewiedzą. Główna bariera rodzi się z lęku przed ośmieszeniem związanym z zadawaniem elementarnych pytań oraz negatywną reakcją bibliotekarza. Bariery jest również brak wprawy w korzystaniu z komputera, czy baz danych. Poszukiwanie informacji staje się wtedy powierzchowne i niepełne. Wpływa to na odbieranie biblioteki jako miejsca nieprzyjaznego. Wynika z tego jasno, że osoba bibliotekarza jest ogniwem niezastąpionym. W Singapurze powstała, co prawda, biblioteka w pełni samoobsługowa, w której istnieje zdalny dział informacji wraz z cyberbibliotekarzem, dzięki czemu można uzyskać niezbędną informację o każdej porze, jednak nie wyeliminowało to osoby bibliotekarza, który niewidoczny dla oczu czytelnika, faktycznie uczestniczy w procesie wyszukiwania informacji. Przywodzi to na myśl obecne już biblioteki hybrydowe, łączące w sobie cechy biblioteki tradycyjnej z bibliotekami wykorzystującymi nowe technologie. Wchodzimy, bowiem w świat „hiperrzeczywistości”, hipertekstów, w którym obraz, wizja, gra znaków wypierają realne doznania i doświadczenia. W epoce, w której ważne jest przetwarzanie informacji, komunikacja, przemysł wiedzy, **bibliotekarz uczestniczy w budowaniu nowego społeczeństwa.**⁹

Jaki powinien być bibliotekarz w XXI wieku?

Biblioteki XXI wieku stawiają przed bibliotekarzem nowe zadania. Funkcjonuje model bibliotekarza hybrydowego, który nie wiele ma wspólnego ze stereotypowym bibliotekarzem wyłącznie wypożyczającym książki. Unowocześnione warunki pracy (nowe budynki bibliotek, nowe technologie) z pewnością wpływają na zmianę wizerunku i prestiż bibliotekarza. Nowoczesność wygrywa z niekorzystnym stereotypem w bibliotekarstwie, po prostu znika on, odchodzi w niepamięć. Nowoczesny bibliotekarz staje się przewodnikiem po świecie wiedzy, zwanym także stewardem wiedzy czy komandosem informacji, dlatego też musi biegle posługiwać się nowymi źródłami informacji.

8 J. Długosz: *op. cit.*

9 H. Gruszecka: *Tradycja i nowoczesność bibliotek*, Bibliotekarz 2005 nr 11, s. 10

Niezbędne są więc nie tylko kompetencje wynikające z przygotowania do zawodu, ale także wynikające z osobowości współczesnego człowieka. Bibliotekarz XXI wieku musi być nowoczesny. Nowoczesność wynika z posiadania **kompetencji psychologicznych, prakseologicznych, społecznych i zawodowych**.¹⁰

W obrębie **kompetencji psychologicznych** zawierają się samoświadomość, samoocena i samokontrola, które w przypadku bibliotekarza dotyczą osobistego przekonania pełnionej misji. Nieustanny zalew informacjami, rozwój nowych źródeł i technologii, za którymi człowiek – użytkownik nie zawsze musi nadążyć, sprawia, że bibliotekarz powinien być ciągle o krok dalej, żywo reagować na wszelkie zmiany i unowocześnienia, widzieć potrzebę swojego własnego rozwoju, nie tylko wymuszaną przez przełożonych, ale również płynącą z niego samego. Umiejętności tych nie da nawet najbardziej staranna edukacja, gdyż potrzeba rozwoju musi wynikać z naturalnych predyspozycji bibliotekarza. Idealnym modelem bibliotekarza jest człowiek świadomy swojej roli i świadomy nieustannego rozwoju.

Wykonywanie zawodu bibliotekarza łączy się z zakresem **kompetencji prakseologicznych** takich jak sumiennosc, adaptacja i motywacja. O sumiennosci w pracy bibliotekarza nie ma potrzeby dyskusowania, skrupulatność jest pożądaną cechą w zawodzie i kojarzoną w społeczeństwie z osobą bibliotekarza. Rozwój technologiczny w XXI wieku, wkraczający również do bibliotek, wymusił zmianę w tradycyjnych metodach pracy. Automatyzacja wszelkich działań w bibliotece, obecność elektronicznych źródeł oraz ciągle zmiany w tym kierunku stawiają bibliotekarzy przed koniecznością adaptacji do nowych warunków. Konieczne staje się ciągle doskonalenie zawodowe w postaci kursów, szkoleń, konferencji i spotkań, a także wykorzystując nowe metody nauki takie jak e-learning czy internetowe listy dyskusyjne. Społeczeństwo XXI wieku jest społeczeństwem uczącym się i bibliotekarz z racji pełnionej misji powinien być przykładem dla innych grup zawodowych. Bibliotekarze powinni uświadomić sobie, że „procesy uczenia sprzyjają nie tylko ich indywidualnej samorealizacji, ale składają się na całościowy proces uczenia się organizacji i innych współpracowników, wpływają na efektywność i jakość usług informacyjno-bibliotecznych.”¹¹ Cechą nowoczesnego bibliotekarza jest otwartość na innowacje i zmiany. Zmiany w bibliotece następują w tak szybkim tempie, że niezbędne jest przyjmowanie postawy ciekawej poznawania nowych rozwiązań. Nie jest to w żaden sposób związane z kwestią wieku. Człowiekiem nowoczesnym, bibliotekarzem nowoczesnym można być zarówno na początku drogi zawodowej jak również po kilkunastu latach pracy.

Bibliotekarz w społeczeństwie nie jest traktowany jako zawód prestiżowy. Słabe uznanie społeczne jak również niemożliwość zrobienia spektakularnej kariery mogą w pewien sposób obniżyć motywację wykonywanego zawodu. Należy sobie jednak uświadomić, że bibliotekarz jest zawodem z przyszłością. Pojawia się zapotrzebowanie na nowych specjalistów: bibliotekarzy dziedzinowych, systemowych, specjalistów do

¹⁰ M. Krokowski, P. Rydzewski: *Zarządzanie emocjami: inteligencja emocjonalna: vademecum użytkownika*, Łódź 2002

¹¹ H. Gruszecka: *op. cit.*, s. 9

spraw informacji elektronicznej. Każda z tych specjalności wymaga innych kompetencji i umiejętności i każda z nich stawia przed bibliotekarzami nowe wyzwania. Spełnienie w dziedzinie zawodowej i satysfakcja z wykonywanej pracy są czynnikiem zasadniczo wpływającym na motywację pracowników bibliotek.

Czynnik finansowy w pracy bibliotekarza nie jest elementem motywującym, z czego musi sobie zdawać sprawę każda osoba rozpoczynająca karierę w bibliotece. Jednakże wykonywanie tego zawodu z powołania pozwala czerpać satysfakcję z pracy. W ocenie społeczeństwa wciąż nie zrozumiała jest misja i charakter naszej profesji, co wymaga ciągłych zabiegów promocyjnych i zmiany stereotypowego postrzegania bibliotekarza.

Bibliotekarz powinien służyć jak najlepiej społeczeństwu. W tej dziedzinie spełnia swe **kompetencje społeczne**, takie jak empatia, perswazja, przywództwo i współdziałanie. Osoba bibliotekarza łączy świat mediów i informacji z użytkownikiem. Jak podaje **Kodeks etyki bibliotekarza i pracownika informacji** „bibliotekarze mają za zadanie rozpoznawać, zaspokajać i rozwijać potrzeby informacyjne, edukacyjne, naukowe, kulturalne, estetyczne i rozrywkowe.” Bibliotekarz powinien nadążać za nowinkami technologicznymi i biegle posługiwać się nowymi technologiami, należy jednak pamiętać, że wśród użytkowników są zarówno osoby biegle posługujące się źródłami informacji jak również ludzie zagubieni wśród ich ogromu. Nieprzypadkowo nazywa się bibliotekarza psychologiem¹², musi on bowiem umieć rozpoznać potrzeby użytkownika, a w niektórych przypadkach pomóc mu je sprecyzować. Według **Kodeksu etyki...** „bibliotekarz i pracownicy informacji szanując różnice cechujące użytkowników, zawsze kierują się zasadą równych szans i poszanowania praw człowieka, w tym szczególnie prawa do wolności intelektualnej oraz swobodnego dostępu do wiedzy informacji i kultury(...), rozumieją, i respektują fakt, że nie wszyscy użytkownicy są w równym stopniu zdolni do odbioru informacji i korzystania z biblioteki. Starają się wyrównać ich szanse, działając ze szczególną troską na rzecz użytkowników niepełnosprawnych i znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej(...)” Biblioteka, będąca organizacją non profit, jest równocześnie traktowana jako miejsce o charakterze usługowym, a informacja staje się w tym przypadku towarem, użytkownik zaś klientem. Obowiązują tu, więc podobne do komercyjnych firm usługowych, zasady obsługi klienta. Biblioteka w świadomości społecznej często kojarzona bywa z miejscem, które odwiedza się z konieczności, aby zdobyć potrzebną pozycję czy uzyskać informację. Potrzeba nieustannego zdobywania wiedzy sprawia, że biblioteka, a szczególnie biblioteka naukowa będzie odwiedzana coraz częściej, niezmiernie ważne jest, więc aby użytkownik – klient przychodził tam z przyjemnością. Nowoczesna biblioteka zmienia swój wizerunek i powinien go również zmienić bibliotekarz. Praca podejmowana z przyjemnością, a nie z przymusu pozwala czerpać z niej satysfakcję, a tylko pracownik szczerze zaangażowany w swe obowiązki, potrafi profesjonalnie podejść do tak specyficznego klienta jakim jest użytkownik. Zachowania czytelnicze potrafią być różne, jak wspomniano czytelnik może być świadomym swych potrzeb informacyjnych, jak też całkowicie zagubionym i rolą bibliotekarza jest zapewnić komfort pierwszemu a drugiemu pozwolić się odnaleźć, pokonać lęki i obawy

¹² L. Szydlik: *Bibliotekarz – psychologiem*, Bibliotekarz 2005 nr 12, s. 18

oraz w pełni zaspokoić jego potrzeby. Indywidualne podejście do różnego typu klientów, często również użytkowników niepełnosprawnych czy starszych – nie umiejących posługiwać się nowymi technologiami jest bardzo ważne w budowaniu pozytywnego obrazu bibliotek i bibliotekarzy. Nie tylko przygotowanie merytoryczne, ale również znajomość psychologii w zakresie obsługi klienta jest sprawą niezwykle ważną w procesie doskonalenia zawodowego bibliotekarza.

Zmiana postrzegania zawodu bibliotekarza w społeczeństwie wymaga od nas umiejętności wpajania społeczeństwu, że jesteśmy zawodem ważnym, potrzebnym, że nasza rola nie ogranicza się tylko do podawania książek. Zmiana wizerunku powinna najpierw wypływać z nas samych, w myśl przysłowia „jak cię widzą tak cię piszą”, i tu w grę wchodzi perswazja, czyli umiejętność wzbudzenia u innych pożądanych emocji. Współdziałanie środowiska bibliotekarskiego, w dziedzinie poprawy wizerunku, jak również współdziałanie w kierunku dzielenia się doświadczeniami, wzajemną pomocą pozwala postrzegać zawodową grupę bibliotekarzy jako środowisko silne, zwarte oraz świadome swej społecznie użytecznej roli. Jak mówi Teresa Gruszecka „*biblioteka jako organizacja ucząca się, kładzie duży nacisk na współdziałanie i współpracę pracowników zarówno w procesach doskonalenia się, jak i na innych płaszczyznach: rozwiązywanie problemów, przepływ informacji, tworzenie nowej wiedzy.*”¹³ Wzrastająca liczba informacji sprawia, że nie jest fizyczną możliwością ogarnąć jej w całości, dlatego coraz bardziej popularni stają się bibliotekarze dziedzinowi, zajmujący się informacjami z określonej dziedziny wiedzy, dlatego też współpraca w środowisku pozwala na realizowanie w pełni zaspokajania potrzeb czytelnika. Współdziałanie w zawodzie bibliotekarza nie odnosi się tylko do współpracy w obrębie grupy zawodowej, ale przede wszystkim do współpracy z użytkownikiem, to on jest bowiem motorem napędowym działań bibliotek. Rozumienie jego potrzeb, a także spełnianie jego zapotrzebowań w dziedzinie informacji, powinno stanowić główny cel pracy bibliotekarza. Nowoczesny pracownik biblioteki, powinien również zabiegać o nowych czytelników, postępując analogicznie jak w przypadku zdobywania klientów przez organizacje komercyjne. Współczesny człowiek powinien od najmłodszych lat czuć potrzebę zdobywania wiedzy a w tym widzieć rolę bibliotek i bibliotekarzy. Działania promocyjne bibliotek wiążą się, więc z budowaniem społecznego przekonania, że są one ogniwem niezbędnym pozwalającym realizować nawet najbardziej zaawansowane potrzeby informacyjne. Da się tego dokonać poprzez wzbudzanie w użytkowniku poczucia, że jest on ważny, traktowany indywidualnie, oraz profesjonalnie. W świecie nastawionym na konsumpcję, informacja powinna mieć tak samo ważne miejsce jak każda inna potrzeba mogąca być zaspokajana przez współczesnego człowieka.

Omówienie **kompetencji zawodowych** jako ostatnich może wydawać się niezrozumiałe, jednakże najważniejszą sprawą zdaje się osobowość nowoczesnego bibliotekarza, jego podejście do pracy i nowych wyzwań, a wykształcenie – jako wiedza nabyta, staje się jedynie pomocnikiem w życiu zawodowym. Coraz popularniejsi obecnie bibliotekarze dziedzinowi są specjalistami w danej dziedzinie wiedzy, gdyż nie jest możliwe

¹³ T. Gruszecka: *op. cit.*, s. 9

opanowanie istniejących i narastających w szybkim tempie zasobów informacji. Współczesny bibliotekarz oprócz wiedzy dziedzinowej, powinien również posiadać wysokie kwalifikacje w zakresie źródeł informacji i korzystania z nich, a także nadążać nad zmieniającymi się ciągle zasobami informacyjnymi w świecie. Biegłość w poszukiwaniu informacji oraz wiedza, pozwalająca na ich selekcję i minimalizację szumu informacyjnego powinna być podstawowym wymaganiem stawianym przed bibliotekarzem. Bibliotekarz powinien również posiadać wiedzę ogólną, pozwalającą na swobodne poruszanie się w gąszczu informacji nie tylko z dziedziny jaką się zajmuje, ale również informacji ogólnej. Obecny model kształcenia uniwersyteckiego bibliotekarza skłania się ku doskonaleniu z zakresu informacji naukowej a w dalszej kolejności bibliotekarstwa czy bibliologii. Samodoskonalenie i doksztalcanie jest również sprawą niezwykle ważną. Bibliotekarz powinien swą postawą zawodową dawać przykład użytkownikowi żyjącemu w społeczeństwie uczącym się, a koncepcja lifelong learning powinna właśnie w osobie bibliotekarza spełniać się doskonale. **Współczesny bibliotekarz powinien łączyć w sobie dwie profesje – informatyka i ekonomisty, ponieważ biegłość posługiwania się narzędziami elektronicznymi oraz marketingowe spojrzenie na bibliotekę i rynek jej usług jest w przypadku bibliotek hybrydowych jedyną alternatywą.** Hasłem tegorocznego Tygodnia Bibliotek było „Nie wiesz? Zapytaj w bibliotece” i o taki model bibliotekarza powinni dbać wszyscy przedstawiciele tego zawodu – o bycie przewodnikiem dla użytkownika, osobą nie tylko wypożyczającą książki, które z czasem będą ustępować miejsca zasobom elektronicznym i multimedialnym, ale także mogącą pomóc znaleźć najcenniejszą obecnie rzecz – informację.

Rozwój współczesnego świata i wymagania jakie stawia przed społeczeństwem sprawiają, że bibliotekarze, jako Ci pracujący w miejscach największego zgromadzenia informacji, są osobami niezwykle ważnymi w procesie udostępniania informacji gotowej do przekształcenia w wiedzę. Najistotniejszą sprawą nie staje się zastanawianie czy bibliotekarz jest konieczny, ale kwestia wypracowania takiego modelu i standardów jego działania, aby potrafił on stanowić integralną część nowoczesności i tego, co ze sobą niesie oraz był jako takim postrzegany przez coraz bardziej wymagającego użytkownika.

Bibliografia

1. Długosz J.: *Społeczeństwo informacyjne a wykluczeni*, Biuletyn EBIB [online] 2003 nr 7 [dostęp 30.06.2006]. Dostępny w Internecie: <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/47/dlugosz.php>
2. Goban-Klas T., Sienkiewicz P.: *Społeczeństwo informacyjne: szanse, zagrożenia, wyzwania*. Kraków: Wydaw. Fundacji Postępu Telekomunikacji, 1999
3. Gruszecka H.: *Tradycja i nowoczesność bibliotek*, Bibliotekarz 2005 nr 11
4. Haber L.H.: *Społeczeństwo informacyjne jako kategoria socjologiczna*. W: Równi i równiejsi, zwycięzcy i przegrani, pod red E. Jurczyńskiej-McCluskey, M.S. Szczyptańskiego, Z. Zagąły. Tychy, Bielsko-Biała: Śląskie Wydaw. Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Nauk Społecznych, 2006, s. 381

5. Krokowski M., Rydzewski P.: *Zarządzanie emocjami: inteligencja emocjonalna: vademecum użytkownika*. Łódź: Imperia, 2002
6. *Spoleczeństwo Informacyjne* [online] [dostęp 29.06.2006]. Dostępny w Internecie: <http://republika.pl/ios/Strony/2.html>
7. Szydlik L.: *Bibliotekarz – psychologiem*, Bibliotekarz 2005, nr 12

Is there a place for the librarian in library of 21st century

The increasing role of electronic tools in the contemporary world and immense amount of available information makes all modern libraries face new challenges. In order to survive and meet the needs of potential customers, traditional libraries should be transformed into so called hybrid libraries focused on providing information collected not only in books but also in all available electronic sources. The electronic sources contain e-books, digital documents and various databases. Is there a place for librarians in such libraries? If yes, what is the role of a librarian in the current situation of increasing expansion of electronic sources and common access to the Internet?

The authors of the paper try to define the role of a librarian in the hybrid library. Since modern libraries play a vital role in creating the society of knowledge, a modern librarian is a guide who helps to search for relevant information in numerous sources of information. The librarian is constantly open to any changes in their field and eager to improve their skills and knowledge. The authors particularly emphasise the importance of personality traits of a modern librarian.